

SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod“ velja:

v Ljubljani na dom dostavljen	v upravnistvu prejemam:
celo leto K 24—	celo leto K 22—
pol leta 12—	pol leta 11—
četrt leta 6—	četrt leta 5:50
na mesec 2—	na mesec 1:90

Dopisi naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo: Knafljeva ulica št. 5, (v pritličju levo), telefon št. 34.

Izloži vsak dan svojo izjavo in praviš.

Inserati veljajo: petstopenjska peti vrsta za enkrat po 14 vin., za dvakrat po 12 vin., za trikrat ali večkrat po 10 vin. Pri večjih insercijah po dogovoru. Upravnistvu naj se pošiljajo naročnine, reklamacije, inserati itd. to je administrativne stvari.

Pecnomna številka velja 10 vinarjev.

Na pismena naročila brez istodobne vpslatve naročnine se ne ozira.

Narodna tiskarna telefon št. 65.

„Slovenski Narod“ velja po pošti:

za Avstro-Ogrsko:	za Nemčijo:
celo leto K 25—	celo leto K 28—
pol leta 13—	pol leta 14—
četrt leta 6:50	četrt leta 7—
na mesec 2:30	na mesec 2:30

Vprašanjem glede inseratov naj se priloži za odgovor dopisnica ali znakma.

Upravnistvo: Knafljeva ulica št. 5, (spodaj, dvorišče levo), telefon št. 65.

Ljubljanska občinska kriza in branjski deželni odbor.

Hinavščina, ki jo uganjajo klerikaleci glede razpusta ljubljanskega obč. sveta, je že ostudna. Na eni strani se delajo lepe, čevkačo o občinski avtonomiji in o vladni sili, na drugi strani pa napeljujejo vodo na vladni mlin. Na eni strani rentajo o ohranbi obč. avtonomije, na drugi strani pa odobravajo njeno kršenje. Na eni strani pravijo, da se mora braniti pravica obč. sveta, si svobodno voliti svojega župana, na drugi strani pa proglasijo obrambo te pravice za demonstracijo proti cesarju! So pač ostudni hinavci in zaslužijo v polni meri tisto vsesplošno zaničevanje, ki so ga deležni od vseh pošteno in pametno mislečih ljudi.

Postopanje deželnega odbora glede razpusta obč. sveta ljubljanskega je to klerikalno hinavščino osvetilo s pravo bengalično lučjo. Bodi pohvaljena brezmejna klerikalna neumnost, kateri se imamo zahvaliti za to razkritje.

„Slovenec“, ki ni samo glasilo deželne vlade in nemške šparkase, nego tudi časih deželnega odbora ljubljanskega, je podal o sklepu dež. odbora glede razpusta obč. sveta sicer kratko, a vendar zadostno pojasnilo. V tem pojasnilu pravi najprej, da se deželni odbor pač ni mogel postaviti na tako brezmiselno stališče, kakor liberalci, da bi zaradi osebe Hribarjeve demonstriral proti cesarju.

Vsakdo, ki zasleduje javne razmere, ve, da o kaki demonstraciji proti cesarju se govori ni. Z zopetno izvolitvijo Hribarja je obč. svet samo varoval svojo pravico proti vladni, ki je edino odgovorna za nepotrđitev. Storil je s tem samo to, kar je tudi „Slovenec“ priporočal in priznaval kot pravilno — dokler se ni zgodilo. Klerikaleci sami so zahtevali naj obč. svet brani avtonomijo občine, sami so rekli, da mora v obrambo obč. avtonomije zopet voliti Hribarja — zdaj pa govore ravno nasprotno!

Glede stališča dež. odbora pravi „Slovenec“ dalje:

„Za sedaj razpuščen občinski svet se pa deželni odbor ne more pogovarjati, ker odkar je sklenil deželni zbor novi mestni statut in novi občinski volilni red, zastopa dež. odbor sklep deželnega zbora in se ne more pogovarjati za način zastopstva, ki je bil od deželnega zbora obsojen, da se nadomesti z boljšim.“

Kdor je to izmordoval, zasluži da se ga imenuje za častnega jezuita in profesorja zvižavnosti na kakem klemenatu.

Sivir je pa v resnici vse drugačen, kakor jo predstavlja „Slovenec“. Ali je sedanji mestni statut dober ali ne, ali je novi, ki ga je sklenila klerikalno - nemška zveza v dež. zboru boljši ali ne, to pri tej stvari sploh ne pride v poštev. Edino veljavna je danes stari mestni statut; novi statut je pač sklenjen, a potrjen še ni in dokler ni potrjen, ni nič več in nič manj kakor kos popisane papirja brez vrednosti. Sicer je pa občinska avtonomija čisto neodvisna od statuta samega in pri razpustu obč. sveta je šlo za občinsko avtonomijo.

Deželna vlada je razpustila obč. svet. V tistem trenutku je za deželni odbor nastopila dolžnost, braniti obč. avtonomijo proti vladni. Deželni odbor je imel samo eno pravico in eno dolžnost: vprašati, če je razpust utemeljen in opravičen ali ne in na to vprašanje odgovoriti: razpust je opravičen ali pa razpust ni opravičen.

Deželni odbor pa ni rekel ne da je razpust opravičen, ne da je neopravičen, marveč je vzel razpust na znanje z motivacijo, da mu sedanji edini veljavni mestni statut, čigar posledica je obč. svet, ne ugaja. To je ravno tako, kakor če bi se Peter in Pavel pravdala čigava je njiva. Sodnik bi pa razsodil: meni ni prav, da rase na njivi krompir.

Deželni odbor se je s svojim sklepom izognil preporočnemu vprašanju, a vendar tako, da je izdal kam ga srce vleče. Vzel je vladno naznanilo o razpustu obč. sveta brez ugovora na znanje. S tem je pokazal, da pravzaprav odobrava razpust in se ga veseli, a da se tega ne upa odkrito priznati že zategadelj ne, ker klerikalna stranka v svojem časopisu vedno govori o občinski avtonomiji.

S svojim sklepom je dež. odbor pokazal, da nima volje, varovati občinske avtonomije. Njegova dolžnost je bila braniti obč. svet in protestirati proti razpustu. Tega pa ni storil, ker mu je več leželo na milosti barona Schwarza kakor na pravicah ljubljanske občine.

To pa nam razkriva prihodnost in preteklost ljubljanske občinske krize v kolikor so vanjo zapleteni klerikaleci. Sklep dež. odbora priča v nasprotju z vsemi prisegami klerikalcev, da je klerikalna stranka v resnici spletakarila zoper Hribarjevo potrđitev in da ima tudi glede svojega postopanja v dež. zboru že sedaj vezane roke. Klerikaleci so intrigirali zoper Hribarjevo potrđitev in bodo v deželnem zboru kakor pokorni slugi doli baronu Schwarzu zaupnici.

Kdo bi bil od teh ljudi tudi kaj drugega pričakoval!!

Prouzočitelj sedanje draginje.

Strahovito naraščanje splošne draginje, zlasti pa draginje živil, je tako, da provzroča že v najširših krogih ljuto nevoljo in je le še sreča, da je ta splošna srditost ostala omejena na izjave v mejah zakonitosti. Sreča je to, pa tudi čudež, kajti vlada neče ničesar storiti zoper to draginjo, in neče pomagati, dasi bi to mogla storiti. Vladi je namreč denarna mošnja par tisoč velikih gospodov, aristokratskih veleposestnikov bolj pri sreči, kakor usoda vseh onih milijonov, ki jih ta strašna draginja uničuje. Najlepše pri tem je, da je trgovski minister, ki ima v tej stvari odločilno besedo, krščanski socialc, pa seveda podpira in varuje koristi aristokratskih ljudskih oderuhov in ne ljudskih življenjskih potreb. Ta krščanski socialcizem je res posebna rastlina. Minister Weiskirchner ga tolmači tako, da je blagostanje magnatov prva stvar, četudi bi ljudstvo kmalu lakote pomrlo, monsignora Kayser in Weiss pa sta ga tako tolmačila, da ima duhovnik pravico oslepariti ljudstvo za njegove s krvavimi žuljami pridobljene prihranke.

Splošno je priznano, da je vzrok sedanji neznošni draginji vseh živil sedanji carinski tarif. Ta je stopil pred nekaterimi leti v veljavo in od tedaj rase draginja neprestano, od tedna do tedna, rase tako, da ji ljudje niso več kos in da je takozvani standard of life padel, kar je znak gospodarske mizerije in napoveduje nazadovanje in obćenno zdravju.

S carinskim tarifom so bile naložene velikanske carine na uvoz živine iz drugih držav — kar so veterinarne in druge določbe trgovinskih pogodb še poostrele — in tudi velikanske carine na uvoz žita in vsakovrstne kladje. Carinski tarif je torej provzročitelj sedanje draginje.

Do zadnjega časa so bili avstrijski agrarji precej edini, v tem, da je ta carinski tarif dober, ker so cene živil in poljskim pridelkom silno poskočile. Toda polagoma je začelo med agrarji prodirati spoznanje, da temu ni tako. Začeli so uvidevati, da koristi ta carinski tarif samo večjim veleposestnikom, magnatom, da pa kmetskemu ljudstvu ne prinaša nobene koristi.

Agrarji so se sedaj razdelili na dve skupini. Eno vodi znani Hohenblum in ta zagovarja omenjeni carinski tarif v cellem obsegu, drugo pa vodi državni poslanec Pantz in ta hoče, naj se znižajo kar najbolj mo-

goče carine na uvoz žita in kladje. Pantzeva stranka argumentira takole: Avstrijski kmet ne pridelava dovolj kladje in zato ne more vzrediti toliko živine, kolikor je je treba dandanes, da bi bil pokrit konsum. Če se kmetu omogoči, dobiti dovolj kladje in poceni, kar se da doseči z odpravo carine, potem bo lahko redil veliko več živine, kakor sedaj in bo vsled tega tudi cena živini nižja in bo odnehala sedanja draginja.

Boj, ki se je vnel vsled vladajoče draginje, je provzročil grupiranje strank. Konsumentje zahtevajo premembo carinskega tarifa in znižanje carin na uvoz živine in mesa iz inozemstva. Magnatje branijo svojo korist brezobzirno in nečejo nič slišati c kakih premembah carinskega tarifa. Med branitelji magnatskih žepov so tudi slovenski klerikaleci, ki jih je povsod dobiti, kjer je treba ljudstvu storiti kako krivico ali kako zlo. Končno pa imamo tretjo stranko, lahko se reče stranko malih posestnikov alpskih dežel, ki hoče tako premembo carinskega tarifa, da se povzdigne produkcija živine in s tem zmanjša draginja.

Boj je ljut in velik, a provzročitelj draginje, nesrečni carinski tarif stoji slej ko prej trdno in neomajano. Ščitijo ga mogočniki, oni, ki jim je bila vedno lastna bisaga več kot vsa ljudska korist. Naj ljudska kanala strada, samo da se knezom in grofom in prelatom dobro godi. Upanja na kako premembo carinskega tarifa so prazna. A če bi se po Pantzevem načrtu tudi premenil tarif, bi poteklo mnogo let, predno bi kmetje vzredili toliko živine, da bi draginja padla.

Ta strašna draginja bo ostala posebno, ker vlada ničesar ne stori in neče ničesar storiti, da bi ljudstvu pomagala.

Planincem.

»Krave so odšle s planin in planinci so jim sledili. Tako je rekel neki ugleden slovenski planinec ob koncu gorske sezone. Res se je zgodilo tako. Le mal del turistov se ni upognil tej kravji postavi in ko bo prišel oktober, bodeta minila november in december in vsa mrzla zima ter poleg te se poulad in prišla nova »sezona«, bodo ti planinci neprestano hodili v gore.

Kaj jih vleče tedaj tja gori, ko ni »sezona«, ni ukajočih družb ter etvorjenih koč?

Ravno v tem presledku minevajo dnevi, ki jih uživajo ti planinci. Takrat izgine moč z gora, v poletju

razbeljenih; takrat se vzbude barve, ki mamijo oči in vsa narava vpliva na samotnega turista res mogočno in blagodejno. Bolj domač postane on tam v višavah, ker tudi divje koze, preplašene po poletnem vrvenju si drznejo na prosteje pašnike izven strmih pečin — nič več ne beže krasne njihove trope v divjem begu v skalne domove. Tako v jeseni, ko vejejo lahni vetrovi, se smeje nebo v najlepši modrini in iz višav gleda oko začudeno v one pestro barvane doline, ki so bile poleti zastrte v komaj prodoren mrč.

Morda cel mesec pokrivajo oblaki alpske pokrajine in brezkončno deževanje in slednjič debela odeja snega, sta posledica onih oblaknih dni. Kar odleže ljudem, ko se zjasni in se pokaže pokrajina — v daljavi gore — v solnčnem svitu, krasna v novi opravi. Se neturisti gledajo in občudujejo od daleč blesk sneženih gora! Majhno je število onih, ki se »drznejo« sedaj tja gori, temveč je plačilo za primeroma mali trud — večsah manjši, kakor poleti, kajti sneg pokriva prodo, vse ruševje je pod belo odejo in velikanske skale poleti občudovane, so tedaj le prostrane plošče — sneg jim je vzel debelost. In veličastno! Bela odeja z milijoni biseri se razprostira tam, kjer so poleti zeleneli pašniki in pod stenami ležali sivi prodori. Strma pobočja so še enkrat bolj strma, vrhovi poleti občudovani v vitkosti, kako se sedaj z divjimi sneženimi strehami obrobjeni, ostro črtajo na jasnem temnem nebu!

Vse to so do danes gledali tisti izvoljeni, ki jih ni obdržal strah za pečko in so se kakor poredni otroci upali brez mame na cesto. Da, do danes jim je S. P. D. dajalo ključce od koč — to delajo in bodo delala vsa planinska društva in koč so jih gostoljubno sprejele v svoje okrilje, sedaj se pa kar na enkrat sliši od strani onih, ki so vneti planinci le v »sezoni«, da se onim zimskim »dezerterjem« nič več ne bodo dovoljevali ključki planinskih koč!! Oj ti krasota planin v izvensezonski dobi, še tisti redki planinci ne bodo mogli občudovati, če se ne bodo hoteli podati v nevarnost, da jim zatisne mrzla zimska noč za vedno oči!

Ampak, naenkrat se stavi onim turistom — članom S. P. D. vprašanje, čemu plačamo društvu članarino, ali so koč postavljene zato, da so poleti kot gostilne ondi v višavah, ali da so varna zavetišča hribolazcem ob vsakem času in kdo jim more delati zapreke, če hočejo poletiti v izvanrednem času v drage jim planine?!

LISTEK.

Češnje in prstan.

Kakor spomladanska pesem je bilo: na vrtu pod košatim orehom sta sedela mati in sin in sta se smejala; kadar je rahel veter razmaknil vojevje nad njima, se je zasvetilo v solncu dvoje belih cvetov, dvoje mladih, veselih, zarečih obrazov.

»Daj mi še češnje, mati!« je rekel sin. »Daj mi še te, ki so ostale!«

Mati mu jih je dala.

»Ne povej Meli, da ne bo jokala!«

Sin je vstal in je tekla proti nji.

»Mela, Mela! Glej, jaz imam češnje, veliko češnje!«

Mela je pritekla in je takoj zajokala.

»Mati, zakaj meni ne!«

Nato se je mati razsrdila in je vstala.

»Brž ji daj polovico!«

»Saj si jih meni dala!«

»Daj ji brž polovico!«

Tedaj je sin bridko zajokal, položil je vse češnje na mizo in je šel ter se je skril. Ali tudi Mela jih ni marala več in tako so ostale na mizi čisto samotne. Do solz užaljena se je napotila mati v hišo k možu, očetu svojih otrok.

»Pomisli, kakšni so otroci! Če se že tako zgodaj prikazuje škodoželjnost, zavist, pohlepnost, trmoglavost, kaj bo šele pozneje! Priden otrok bi bil zgrabil vse češnje in bi jih bil dal: Na, Mela, če jih maraš! ... Ta pa jih je položil tja, rajši jih sam ni pokusil, kakor da bi jih bila sestra pokusila ... Tega nima od mene, tudi ne od tebe ... sam Bog vedi odkod!«

Tako je bila mati užaljena, da se je preoblekla, ter se napotila k svoji materi, da bi ji potožila svojo bridkost.

»Glejte, mati, kaj mi je storil! Dala sem mu češnje, zadnje češnje so bile, in sem mu rekla, da naj jih nikar ne kaže Meli, zato da bi Mela ne jokala ... O mati, tega prstana še nisem videla!«

Mlada mati je bila ugledala na

prstu svoje matere lep zlat prstan s tremi svetlimi kamni.

»Pokažite, da ga vidim od blizu!«

Prijela je mater za roko, skoraj da ni poljubila prstana.

»Saj si ga že videla ... saj veš, da je tebi namenjen!«

»Mati!«

»Ali zdaj se ne ... Nateknila ga boš za spomin na svojo mater!«

»Takrat ga ne maram, mati, takrat ga ne maram! Kaj je to bilo: za spomin? Saj vas vidimo, saj vas imamo, kaj je treba spominov? ... Zdaj mi ga dajte! In če ga ne marate dati, pa ga vsaj posodite! Za en teden!«

Mati se je nasmehnila.

»Vzemi ga ... za en teden! Pa ni treba, da bi ga kazala Mici! Mici bi bila žalostna ...«

Mlada mati je nateknila prstan, ter se je takoj napotila k svoji sestri Mici. Ko je tam sedela in govorila, je potrkavala s prsti po mizi, tako da se je svetil v solncu zlati prstan. Mici je nenadoma umolknila in je strmela vsa osupla.

»Odkod pa tebi ta prstan?«

Mlada mati se je ljubeznivo in veselo nasmehnila.

»Od matere! Kaj si ga že videla?«

Nemudoma je Mici sknila obraz v dlan in je zajokala.

»Saj je bil meni namenjen!«

»Kako tebi? Kaj misliš, da je vse tebi namenjeno? Če so ga dali meni, je bil meni namenjen!«

»Kakor ti je namenjeno vse ti-sto, kar si vzameš!«

Take besede so mlado mater hudo užalile. Lica so ji zardela, oči so se ji zasolžile, ustnice so se ji tresle. Počasi si je snela prstan in ga je položila na mizo.

»Na, vzemi ga! Vzemi vse, ne maram prav ničesar več, prav nobene stvari več ... kar pojdi in poberi vse, bog ti blagoslovi!«

»Ne maram!« je rekla Mici.

»Vzela si ga, pa ga imej!«

Tako je ostal prstan sam in samotni na mizi.

Mlada mati se je vrnila domov in če bi je sram ne bilo, bi bila naglas jokala od same žalosti. V veži

ji je prišel nasproti mož in je ugledal strahoma njene objokane oči.

»Kaj se je zgodilo, Mina?«

Takrat je resnično zajokala.

Pomisli, nobenega človeka nimam več na svetu; vsi so brez srea in ljubezni, vsi po vrsti! ... Mati so mi dali prstan, lep prstan je, zlat in s tremi svetlimi kamni! Pokažem ga Mici: Glej, Mici, kako lep prstan so mi dali mati! — Komaj to rečem, Mici pa v jok! Saj je bil meni namenjen! — pravi. Kako bi bil tebi namenjen, če so ga meni dali? — pravim jaz. Ona pa nič, kar joka in joka! Nazadnje snamem prstan, in ga položim na mizo: Na, nevoščljivost, pa si ga vzemi, natakni si ga vsako jutro na drugi prst! Tako sem rekla in sem šla ... Karlček, ti, kakšen pa že spet prihajaš? Kod pa si hodil? Kako pa si umazan? Takoj v izbo klečat ... že veš ... zaradi češnje!«

Mlada mati je ihtela, sin je jokal.

Ivan Cankar.

